

Балтазюк П.В.

студент,

Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури

ВІДРОДЖЕННЯ ТРАДИЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЕТНІЧНОЇ ІКОНОГРАФІЇ

Сучасний український іконопис є поєднанням традицій, що формувались на території України віками. Кожний регіон визначається власною унікальною іконописною школою. Дослідження історії традиційних втілень в український іконопис на даний момент є важливим і необхідним інструментом для розкриття ідентичності українського народу.

Проблематика по даній темі відображена в працях вітчизняних та зарубіжних науковців, а саме: О. Богомолець, Л. Попової, Л. Міляєвої, О. Осадчої, де аналізуються етапи розвитку та передумови формування іконопису на території України і поєднання в народній іконі духовних та життєвих прагнень народу.

В роботі А. Гуревича наведені загальні причини переформатування релігійного та, взагалі, життєвого устрою населення, яке раніше не бралось до уваги, як важливий факт розвитку [2]. Такий погляд на взаємний вплив професійного і народного іконопису є важливим для розуміння особливостей формування іконописних традицій.

Народна ікона це один з видів хатньої ікони. Тому їй приділена особлива увага в роботі О. Осадчої [6] де досліджується формування українського етногенезу на фоні послідовного розвитку традицій з глибини віків, аналізуються особливості релігійних вірувань за язичництва та християнства. Також мова іде про існування та розвиток двох напрямів в іконописі, а саме візантійський іконопис який отримав характеристику, як «високий» стиль, та східно-християнський живопис. Другий напрям був побудований на основах візантійського іконопису, але більшою мірою втілював в собі розвиток сформованих традицій. У певній мірі відбулось формування нової народної творчості з духовним підґрунтям.

Передумовою такого поєднання можна відстежити якщо провести аналіз ставлення українського народу до формування родинної оселі та оздоблення хатнього закуту, який вказує на схильність формування смаку і традицій, щодо вибору місця в оселі, пов'язаного з віруваннями. Як зазначає А. Байбурін: «...місце на якому буде побудована хата повинно бути наділений найвищою символічною цінністю.» [1, с. 35].

Так само і до внутрішнього традиційного розподілу простору та привнесення змін розміщення в X-XI ст. з різким прогресом та появою вікон в хаті [1, с. 129–131]. Такий погляд привносить цінність народного надбання, яке формувалась з традицій, що переходили з покоління в покоління та зазнавало змін. З появою християнства в Київській Русі відбувається переформатування та адаптації до нового пізнання, трактування нової релігії. Таким чином перехід від язичництва до християнства відбувався як безперервний процес, що відкривається можливість нового дослідження ідентичності українського народу [4, с. 171].

Важливість дослідження полягає в тому, що звичайний народ, селяни, простий люд який отримував освіту з традицій, досвіду і є саме постійним щаблем в підтримці та безперервного формування етносу. Саме через те що до народу нові течії які відбувались навколо з розвитком нової релігії, її тлумачення, новаторство приходило з певною затримкою з причин обмеженості освіченості та постійної важкої праці, спричиняє повільний вплив щодо адаптації в сталих звичаях та традиціях.

У зв'язку з розповсюдження та прийняття віри християнської в Київській Русі та формування нового релігійного та державного устрою, в повсякденне життя населення було внесено відвідування храмів та молитва.

Велике значення мала «наочна теологія», тобто відображення основ релігії в символіці храму і святих образах – іконах, що давало змогу наочно ознайомитись з основами релігії [7].

З X ст. відбувається стрімке будівництво соборів, храмів та церков та виникає потреба в розвитку іконопису, так як розписами в цей час займалися запрошені візантійські та грецькі іконописці, про що свідчить спогад про Аліпія, Алімпій, (Олімпій) – перше відоме з літопису ім'я іконописця, який був відданий батьками для навчання іконопису до грецьких іконописців з Царграду, які в той час розписували церкви Печерські [6].

Відповідно до вчень та традицій іконопису, від іконописців вимагалося дотримання канонічного зображення та послідовних етапів в створенні ікони. Це і було головним завданням для щойно сформованої в другій половині X ст. в Київській Русі так званої «київської школи».

Істотні зміни в ментальності українців XI ст. стали передумовою зародження легендарно-історичного жанру в малярстві, який був втілений у Софійському соборі.

Слідування канону обмежувало свободу нових іконописців, так канон переростає в копіювання зразків ікон з використанням шаблонів та підмальовок.

Відбувається спрямування майстрів на пошук розвитку зображення, кольору, та адаптування до традицій, що помітно в стилістиці «київської школи»: життєвість та експресія, особливе зацікавлення темою страждань, відкритість глибини простору, тепліші фарби [3]. Пошук такого тлумачення сюжетів та трактування образів, щоб вони відповідали новосформованим морально-етнічним ідеалам суспільства, світовідчуттю, естетиці. Таким чином відбулись перші кроки по адаптації іконопису відповідно до традицій, які формувались багато віків народом.

Такі зміни супроводжують будівництво невеликих храмів. За для відкриття нового спілкування, зміни образної мови малярства, яке стає ближчим до почуттів людини.

З розширенням церков по території України формуються певні відхилення в стилістиці відповідно до народних традицій. Формування в регіонах іконописців при церквах, які походили з народу, вносили вікові традиції в стилістику підходу до іконопису [5].

За часів язичництва кожна родина мала в своїй оселі місце для поклоніння. Прийняття християнства привело до створенню в оселі свого родинного храму для спілкування з Богом [7], що спричиняє появу та розвиток такого направлення в народній творчості, як народна ікона. О. Осадча в своїх роботах наводить приклади формування, відмінності, та особливості композиції в залежності від регіону розвитку іконопису.

З середини XIV – середини XVII ст. поляки та литовці починають правити на території України. З їх приходом зникає державний контроль з боку православної церкви. Саме це спричиняє значний поштовх в розвитку народного іконопису.

Ікони XVII-XX ст. на даний момент складають найбільшу колекцію та представлені в музеях по всій Україні. Одним з яких є Музей української домашньої ікони XVII-XX ст., що знаходиться у «Замку Радомисль», і є єдиним у світі музеєм домашньої ікони та найбільшим музеєм ікон у Східній Європі.

Отже, формування традицій народної творчості на території України відбувалось протягом віків, що вплинуло на розвиток нового релігійного напрямку в X ст., а саме, створення власного стилю в іконописі. Розвиток народної ікони, як втілення традицій без строгого впливу канонів на існування, дало змогу накопичити цінний досвід протягом віків за рахунок паралельного існування народного та професійного іконопису, гармонійного поєднання традицій та канонів. Відновлення тисячолітніх традицій іконопису є важливим для сучасного розвитку України.

Список використаних джерел:

1. Байбурин А. К. Жилище в обрядах и представлениях восточных славян Ленинград – монографія / А. Байбурин. – НАУКА : 1983–191 с.
2. Гуревич А. Я. Категории средневековой культуры // Издание второе, исправленное и дополненное «Искусство» / А. Гуревич. – 1984 г. – 176 с.
3. Логвин Г. Н. Монументальне мистецтво, іконопис, книжкова мініатюра / Г. Логвин / Історія української культури. – Том. 1. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://litopys.org.ua/istkult/ikult13.htm>.
4. Степико М. Т. Українська ідентичність: феномен і засади формування [Текст] : монографія М. Степико – К. : НІСД, 2011. – 336 с.
5. Олійник М. / Огляд історії українського іконопису. Частина I (X-XV ст) – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://dds.edu.ua/ua/articles/2/slovo/2010/698-review-of-the-history-of-ukrainian-icons-part-i.html>
6. Осадча О. А. Походження української хатньої ікони // Наукові дослідження – теорія та експеримент 2009: – матеріали четвертої міжнародної науково-практичної конференції (м. Полтава, 18–20 травня 2009 р.) / О. Осадченко. – Полтава.: Інтер Графіка. – 2009. – Т. 4. – С. 58–62.
7. Патон Б. Є. Історія української культури Том 2. Я. Ісаевич, С. Павлюк, Р. Голик / 1.9. Світогляд. Традиційні знання [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://litopys.org.ua/istkult2/ikult210.htm>
8. Киево-Печерский Патерик. Слово 34. / О. Преподобном Спиридоне Просвирнике и об Алимпии Иконописце. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://nesusvet.narod.ru/ico/books/kiev2.htm>

Бас О.С.

студентка,

Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури

РУХ «ТЕАТРУ АБСУРДУ» ЯК АВАНГАРДИСТСЬКИЙ ФЕНОМЕН

Феномен театру абсурду виник в європейській драматургії на початку 50-х років ХХ століття, післявоєнні часи людина перебувала у відчаї: світ абсурдний, адже люди вбивають собі подібних, і ніхто не може зрозуміти людину, людина не в змозі зрозуміти сама себе. Паралельно, стрімко розвивається науково-технічний прогрес (телебачення, радіо), що давало можливість маніпулювати людиною, людина знеособлювалась. Реакцією на це все стає поява мистецтва абсурду, сповненого песимістичного ставлення до життя, розгубленості, відчуженості.

Публіка була свідком потужних естетичних вибухів, які руйнували канони драматичних жанрів, композицію, дію, сценічну мову. Робилися спроби створити п'єси «без дії», «без характерів», навіть «без слів». На кону ставилися драми, що зображали стихію підсвідомого й царину мрії, зосереджені на передачі «живої театральної емоції» й спрямовані на порушення інтелектуально-філософських питань.

Філософським підґрунтям мистецтва абсурду став екзистенціалізм. Діячі мистецтва «абсурду» запозичили у філософів-екзистенціалістів бачення світу як такого, що не піддається розумінню і в якому панує хаос. Як і екзистенціалісти, автори-абсурдисти вважали, що люди безсильні і не могли впливати на оточуюче середовище, а суспільство, в свою чергу, не могло і не повинно було впливати на життя людини.

У художніх творах екзистенціалісти прагнуть збагнути справжні причини трагічної невлаштованості людського життя. Визначальні риси екзистенціалізму: